

נספח 25:

שטרות להשכרת האדמה ולמכירת המטעים בחדרה

א. שטר שכירות - כ' באייר תרס"ב¹

שטר שכירות

- א. אנחנו הח"מ משכירים את כל אדמת מושבתנו חדרה להערבי האדון אלי אל חדף איפענדי מן קסארי^[ה] על משך ארבעה שנים. היינו שנות תרס"ב, תרס"ג, תרס"ד תרס"ה על אלו האופנים - האדון אלי איפענדי הנ"ל מחויב לזרוע את אדמתנו במשך הזמן הנ"ל כפי מנהג המדינה לזרוע ולהוביר.
- ב. האדון אלי איפענדי הנ"ל מחויב לשלם לנו בעד שנות תרס"ב, תרס"ד תרס"ה בעד כל דונאם בעד כל השנים הנ"ל מזריעות אבטיחים סך 50 גרוש מפורש חמישים גרוש מעות סאמערין הדונאם, ומזריעות שארי תבואות ג"כ בעד כל השנים הנ"ל ארבעה חומשים 4/5 הכנסות התבואות מהכנסות כל שנה ושנה משנות הנל.
- ג. זמני התשלומין סוף כל שנה והרחבת הזמן נתן לו להתשלומין הנ"ל תשעה ירחים בשנה שלאחריה.
- ד. הרשות ביד האדון אלי איפענדי הנ"ל לעבוד את האדמה הנ"ל במשך הזמן הנ"ל ע"י עצמו או ע"י פועליו שכיריו או להחכיר את כל האדמה הנ"ל לאנשים אחרים במקומו, אך בתנאי מפורש שאחריות פועליו או האנשים שישכרו ממנו לעבוד את אדמתינו במשך הזמן הנ"ל יהי' [עליו] שלא יגיע לנו מאתם, שום היזק וגרם היזק.
- ה. כל נכסי האדון אלי איפענדי הנ"ל ושל פועליו או אריסיו שיעבדו באדמתנו במשך הזמן הנ"ל דניידא ודלא ניידא שיהי' להם מהיום עד כלות הפרעון האחרון שישלמו לנו עד פ"א [פרוטה אחרונה] כלם אחראין וערבאין בעד התשלומים הנ"ל שמחויבים לשלם לנו לזמנים המוגבלים כנ"ל היינו שבאם לא ישלמו לזמנים המוגבלים כנ"ל מחויב ה' [אדון] אלי' איפענדי או באי כחו לילך ולקח את כל הנכסים האמורים לעיל ולמוכרם לתשלומין הנ"ל בלי שום טו"מ ודו"ד [טענות ומענות ודין ודברים] לא מה' אלי' איפענדי ולא מפועליו ואריסיו כלל וכלל.
- ו. יתר הדברים והפרטים כמו הקאנטרקטין שנעשו משנים עברו עם הערביים

1. פורסם אצל פראנק ורוזנטל, הר המור: שביעית, עמ' רצט-ש. ומועתק משם. המסמך כתוב בכתב ידו של הרב יהודה ליב פרנק מחדרה.

חוכרי האדמה מחויבים שני הצדדים לקיימם.

2. גם מכרנו להאדון הנ"ל במכירה גמורה וחלוטה את כל הסוסים אשר נמצאים אצלינו כעת ח"מ וגם השוורים וכלי המחרישה והעגלות והמכונות על מחיר אשר יושם משלושה אנשים מבחרים משני הצדדים ונקביל על זה מעות על יד ויתר המעות מחויב שוכר הנ"ל לשלם לנו סוף כל שנה יחד עם שכירות האדמה כמבואר לעיל ובפירוש הותנה <על שני> הצדדים אשר באם שלא יקיים [השוכר] אופני התשלומים כפי המדובר בכל זאת לא יבוטל המכירות ומכירות [המטלטלין] והדבר יעמוד בכל חוזק ותקפו אך יש לנו רשות ליקח את תבואת האדמה וכל הנכסים דניידא בעד החוב המגיע לנו מהאדון הנ"ל בעד חכירות האדמה ואין לו שום רשות לעכבו על זה כלל וכלל וגם אם גם לא ישוה כל פרי האדמה והמטלטלין בעד החוב שלנו אין לנו שום תביעות על האדון הנ"ל לשלם לנו מכיסו את כל הנ"ל עשינו ברצונינו הטוב ובלי שום אונס והכרח כלל, והננו מבקשים מהממשלה הרוממה לאשר ולקיים זאת בתוקף הממשלה יר"ה [ירום הודה] וגם נעשה בכל תוקף ועוז כל השטרות הנעשים בדת ישראל בקאג"ס [בקנין אגב סודר] במנה דכשר למקני בי דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי והכל שריר וקיים ולרא' באנו <עה"ח> כל בני המושבה חמשה ושלושים יום למספר בני ישראל [= כ' באייר] שנת תרס"ב לפ"ק מושבה הק' חידרה שתובכ"א

חתימות²

2. החתימות הניתן לזהות ביתר בירור: יהודא ליב פראנק והנני משכיר בזה חלק אדמתי של עצמי וגם כל חילק של כל בני אגודת עיר קאוונא אשר יש תחת ידי כח וההרשאה על זה מקוימת בחתימת יד הגאב"ד והבד"צ של עיר הנ"ל יהודא ליב פראנק הנ"ל, ארי' ליב סאמסאנאו, רפאל שטערנין, מ. נאחימאווסקי, נחמן ראם, יצחק הענקין, זאב וואלף שאריגראדסקי ברשות אבי, בן ציון וואלפברג בא כח מר [אבי], אריה ווילענסקי בעדו ובעד מר אביו ש' ווילענסקי, שמעון גאלדינבערג ברישיון אבי, אברהם יצחק שמידט, אהרן בן משה הכהן, יעקב שפירא, שאול רוטמאן, שמעון גארדאן, חיים רוטמאן בעדו ובעד האדונים סלוצקין, יהודא ליב מאדארסקי, זלמן אשבל בעדי ובעד חותני ליובין יחי', ישראל סאכטאקאווסקי, תנחום חנקין, שמשון[ן] [מאדארסקי], גם אני הח' בא מכוח חברת יק"א להשכיר חילק שיש להחברה הנ"ל בהמושבה חידרה על האופנים הנ"ל, גם אני הח"מ בא בהרשאת חברת דו"ץ להשכיר להעריב הנ"ל את חילק האדמה השייך להחברה הנ"ל בהמושבה חידרה על האופנים המבוארים לעיל, אפוטרופוס על נכסי בעלי ברוך שמואלזאן ז"ל הבתו שמואלזאון, ברשות אלי עפענדי אל חאדפי וחתום שמו. מ. נאחומאבסקי.

שמיטה

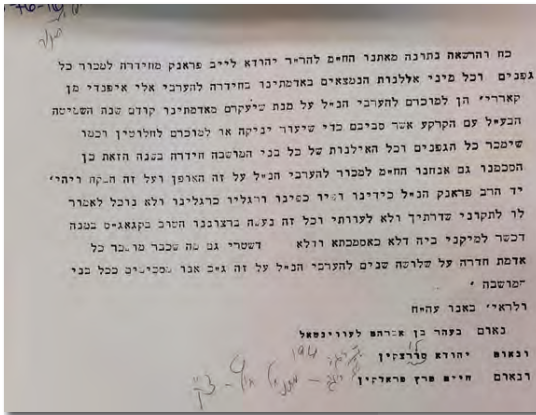
א) תחילת גידול השמיטה הוא בארץ ישראל תחילת חודש ניסן. והדבר האמת הוא תחילת איסורו מן קטניו
 או שנת איסור שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 תחילת גידול ארץ ארבעת השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 ב) האמת הוא איסור תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 תחילת גידול ארבעת השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 ג) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 ד) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 ה) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 ו) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 ז) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 ח) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 ט) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 י) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 יא) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 יב) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 יג) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 יד) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 יה) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 יז) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 יח) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 יט) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 כ) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 כא) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 כב) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 כג) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 כד) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 כה) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 כו) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 כז) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 כח) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 כט) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש
 ל) דבר זה שלש השנים תחילת חודש ניסן, חודש האבן, או תחילת חודש

ב. ייפוי כוח למכירת המטעים בחדרה לשנת השמיטה - קיץ תרס"ב³

כח והרשאה נתונה מאתנו הח"מ להר"ר יהודא לייב פראנק מחידרה למכור כל גפנים וכל מיני אילנות הנמצאים באדמתינו להערבי אלי איפנדי מן קאסרי⁴ הן למוכרם להערבי הנ"ל על מנת שיעקרום מאדמתינו קודם שנת השמיטה הבע"ל עם הקרקע אשר סביבם כדי שיעור יניקה או למוכרם לחלוטין וכמו שימכר כל הגפנים וכל האילנות של כל בני חידרה בשנה הזאת כן הסכמנו גם אנחנו הח"מ למכור להערבי הנ"ל על זה האופן ועל זה המקח ויהי יד הרב פראנק הנ"ל כידינו ופיו כפינו ורגליו כרגליו ולא נוכל לאמור לו לתקוני שדרתיך ולא לעוותי וכל זה נעשה ברצוננו הטוב בקגאג"ס [בקנין גמור אגב סודר] במנא⁵ דכשר למיקני ביה דלא כאסמכתא ודלא [כטופסין]⁶ דשטרי גם מה שכבר מושכר כל אדמת חדרה על שלושה שנים להערבי הנ"ל על זה ג"כ אנו מסכימים ככל בני המושבה.

ולראי' באנו עה"ח
 נאום בעהר' בן אברהם לעווינטאל
 ונאום יהודה סלוצקין⁸
 ונאום חיים פרץ פראדקיין⁹

באדיבות ארכיון מוזיאון ה'חאן' חדרה

3. הנוסח כאן, בתיקון כמה שיבושי העתקה מוכחים, לקוח מהעתקה המצויה באת"ח, ארכיון אישי; צאצאי הרב יהודה ליב פראנק, תיקן 11, סימול: 162-76-5. צוין שם המקור מצוי במכון הרב פרנק בירושלים. לפי שעה לא נמצא המקור. בהעתקה לא מצוין תאריך, אך ברור שמדובר בערב שמיטת תרס"ג, כיוון שלקונה הנזכר בה, עלי אפנדי, השכרה גם אדמת המזרע של המושבה ערב שמיטה זו, כבשטר השכירות שבנספח הקודם. גם הנוסח של מותן הרשאה הן למכירת העצים לעקירה והן "למוכרם לחלוטין", תואם את נוסח שטר המכירה שגיבש הרב נפתלי הרץ הלוי, ערב שמיטת תרס"ג, לביצוע מכירת עצים לעקירה ובנוסף מכירת הקרקע עצמה באם לא יעמוד הקונה בתנאי מכירת העצים לעקירה. מן ההרשאה עולה שהיא ניתנה לאחר עריכת שטר ההשכרה, והדבר תואם את מועד המכירה במושבות יהודה שהתקיים לאחר פטירת הרב הלוי, בקיץ תרס"ב. שטר המכירה עצמו טרם נמצא, ומסתבר שנעשה בדומה לזה שנערך במושבות יהודה.

4. בהעתקה נכתב: קאררי'.
5. בהעתקה נכתב: מנה.
6. חסר בהעתקה.
7. נראה שצ"ל: בער.
8. נכתב בהעתקה סוצקין והוגה בכתב יד: סלוצקין וצוין שהוא מריגה.
9. צוין בהערה בכתב יד - שהוא מריגה.